

14. celostátní konference biologické psychiatrie, Luhačovice, 10.–13. června 2009

doc. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.

Psychiatrická klinika LF UK a FN Hradec Králové

Psychiat. pro Praxi 2009; 10(4): 197

Konference biologické psychiatrie s mezinárodní účastí se konala v příjemném prostředí moravského lázeňského městečka Luhačovic od roku 1997 nyní již po sedmém ve dvouletých intervalech. Byla pořádána Společností pro biologickou psychiatrii (SBP), Sekcí biologické psychiatrie Psychiatrické společnosti ČLS JEP a Kuffnerovým nadačním fondem. Záštitu mimo jiné poskytl prof. Siegfried Kasper, M.D., Dr.h.c., současný prezident Světové federace společností pro biologickou psychiatrii (WFSBP) a přednosta psychiatrické kliniky ve Vídni. Na konferenci se přihlásilo téměř 600 účastníků z řad lékařů, psychologů a přírodovědců, dále zástupci farmaceutických firem a dalších vystavujících společností.

V rámci slavnostního zahájení konference bylo uděleno čestné členství ve Společnosti pro biologickou psychiatrii profesoru Zvolenskému z Prahy, zakladateli české psychiatrické genetiky, a profesoru Novotnému z Bratislavy. Profesorka sociologie Jiřina Šiklová z Prahy poté v úvodním sdělení hovořila na téma vlivu změn ve společnosti na lidskou osobnost a případné duševní poruchy. Tato bývalá disidentka, za totalitního režimu v ČSSR vězněná a perzekuovaná, zdůraznila myšlenku, že existují také jiné „jistoty“ než ty materiální, propagované jednou ze současných velkých politických stran v naší zemi. Konkrétně měla na mysli např. jistotu obecné slušnosti, dodržování zákonů, rodinných vazeb a jistotu vztahu k rodné zemi. Druhé úvodní sdělení přednesl dr. Lanzenberger z psychiatrické kliniky ve Vídni. Týkalo se zobrazovacích metod u různých duševních poruch. Tato vyšetření zatím přinesla málo jednoznačných nálezů, které by bylo možno využít v diagnostice nebo terapii jednotlivých psychiatrických onemocnění. Jako perspektivní vidí přednášející pozitronovou emisní tomografii a funkční magnetickou rezonanci. Zajímavé jsou nálezy v oblasti serotoninové neurotransmise (serotoninový transportér, serotoninové receptory typu 1A a 2). Další výzkum by měl být zaměřen na podtypy jednotlivých duševních poruch se současným využitím nálezů molekulární psychiatrie a případně neuropsychologie.

Během následujících dní pak jako plenární řečníci vystoupili profesoři Volavka, Rybakowski

a Höschl. Profesor Volavka se věnoval pokrokům v léčbě a prevenci násilného chování u psychotických nemocných. Zdůraznil, že násilné chování u pacientů s psychózou je etiologicky různorodé a odpověď na léčbu je různá. Ze všech antipsychotik má nejpříznivější vliv na násilné chování klopazepin. Byl však rovněž vypracován kognitivně behaviorální program, který je v některých případech schopen přerušit bludný cyklus dimise pacienta – nonkompliance – relaps – násilné chování – rehospitalizace či zatčení. Profesor Rybakowski z Poznaně se zaměřil na vliv genů na činnost prefrontální mozkové kůry u schizofrenie a bipolární afektivní poruchy. Ke „kognitivním“ genům, významným u obou těchto poruch, patří například gen pro dopaminový receptor D1, tyrosinkinázu Fyn, brain derived neurotrophic factor a matrix-metaloproteinázu 9. Profesor Höschl hovořil o mozkových strukturách významných pro regulaci afektivity a rozvoj deprese. Patří k nim například amygdala, hipokampus, nc. raphe nebo část předního gyrus cinguli. Metaanalytické práce autorů z Psychiatrického centra Praha se zaměřily na objemy levé a pravé amygdaly a gyrus cinguli. Zejména se ukázalo, že poruchy nálady jsou heterogenní (unipolární vs bipolární, děti vs dospělí, pacienti hospitalizovaní vs ambulantní, pozitivní vs negativní rodinná anamnéza poruch nálady), vliv na výsledky zobrazovacích metod mají také komorbidní stavy a psychofarmaka.

Jedno ze symposií Společnosti pro biologickou psychiatrii se týkalo stimulačních metod mozku v léčbě duševních poruch. Docent Hosák shrnul nové poznatky v oblasti elektrokonvulzivní terapie (ECT) za rok 2008. Byly poodhaleny mechanismy účinku ECT, hledány nové způsoby aplikace a vyhodnocovány kombinace s jinými léčebnými metodami (psychofarmaka, hluboká mozková stimulace). Několik prací upozornilo na závažný nežádoucí účinek elektrokonvulzí kardiomyopatii Takotsubo. Docent Příkryl přehledně shrnul problematiku repetitivní transkraniální magnetické stimulace. Ta může být vhodná například u deprese, negativních příznaků schizofrenie, sluchových halucinací nebo kognitivního deficitu u pacientů se schizofrenií. Profesor Brázdil hodnotil roli vagové

stimulace v neurologii a částečně také v psychiatrii, tuto terapeutickou metodu vidí jako účinnou a bezpečnou. Primář Maršálek symposium uzavřel sdělením o hluboké mozkové stimulaci, která může být využívána například u deprese, obsedantně kompulzivní poruchy, syndromu Gilles de la Tourette a syndromů závislosti na návykových látkách. V rámci druhého symposia SBP sklídl úspěch primář Šikora s přehledem o místech účinku návykových látek nebo docentka Drábková, která upozornila na klinické záludnosti nových návykových látek a jejich kombinací. Kombinace různých farmak a návykových látek mohou vést k poruše vývoje plodu, hemokoagulace nebo glykemie.

Česká neuropsychofarmakologická společnost připravila symposium na téma Neurobiologie a psychofarmaka. Profesor Libiger ve svém sdělení o neurobiologii placebo efektu podotkl, že placebo není „neúčinná látka“, ale substance, která navozuje nebo posiluje léčebný účinek psychologickým mechanismem, což je spojeno s regionálními funkcemi, biochemickými a elektrofyziologickými změnami v mozku. Obohacením konference byla dvě symposia České a slovenské neurochemické společnosti o schopnosti adaptace nervové tkáně po inzultu a perinatálních vlivech a zásazích do maturace mozku.

Během konference proběhly volby do výboru a revizní komise Společnosti pro biologickou psychiatrii. Současný stabilní tým byl doplněn o nové tváře – doktora Kašpárka z Brna a doktorku Látalovou z Olomouce.

Vzhledem k omezenému rozsahu tohoto příspěvku jsem se nemohl zmínit o celé řadě dalších pěkných a zajímavých sdělení, která byla na konferenci biologické psychiatrie uvedena. Jak je však dlouholetým zvykem, rozšířené abstracty většiny z nich byly pro zájemce publikovány v Supplementu 2 časopisu Psychiatrie z roku 2009.

doc. MUDr. Ladislav Hosák, Ph.D.

Psychiatrická klinika LF UK a FN
Sokolská 581, 500 05 Hradec Králové
hosak@lfhk.cuni.cz